

VILNIAUS SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTAS

BENDROJI DALIS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus senamiesčio - kultūros paminklo apsaugos reglamentas (toliau - Senamiesčio apsaugos reglamentas) įgyvendina Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo nuostatas ir nustato 1995 metais į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą ir į Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo sąrašą įrašyto bei 1998 metais kultūros paminklu paskelbto Vilniaus senamiesčio (toliau - Senamiestis) sudėtinių dalių priežiūros, naudojimo ir tvarkymo reikalavimus.

2. Senamiestyje esančios nekilnojamiosios kultūros vertybės prižiūrimos, naudojamos ir tvarkomos pagal šių vertybių apsaugos reglamentais nustatytus reikalavimus, suderintus su Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytais reikalavimais. Tais atvejais, kai tokių reglamentų nėra, šios vertybės prižiūrimos, naudojamos ir tvarkomos pagal reikalavimus, nustatytus Senamiesčio apsaugos reglamentu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniais apsaugos reglamentais ir kitais nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

3. Senamiesčio teritorijoje esantis Vilniaus pilių valstybinis kultūrinis rezervatas (paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo 2002-04-23 nutarimu Nr.IX-861) prižiūrimas, naudojamas ir tvarkomas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-11 nutarimu Nr.1111 patvirtintus šio rezervato nuostatus, patikslintus pagal Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytus reikalavimus.

4. Veiklos Senamiestyje sąlygos, kurios nustatomos Teritorijų planavimo dokumentais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Vilniaus apskrities viršininko įsakymais, Vilniaus miesto savivaldybės sprendimais ar kitais teisės aktais bei dokumentais, turi būti suderintos su Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytais reikalavimais.

II. SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTE VARTOJAMOS SĄVOKOS

5. Senamiesčio apsaugos reglamente vartojami apibrėžimai bei sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme ir kituose kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

III. SENAMIESČIO TEISINIS STATUSAS

6. Senamiestis 1969 metais buvo paskelbtas respublikinės reikšmės urbanistikos paminklu.

7. Senamiestis 1995-07-10 Kultūros vertybių apsaugos departamento įsakymu Nr. 103 įrašytas į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą (toliau - Registras).

8. Senamiestis 1998-05-19 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr.612 (Žin., 1998, Nr. 49-1342) paskelbtas kultūros paminklu (registro kodas U1P, sąrašo eil. Nr.906).

9. Senamiestis 1995 metais UNESCO įrašytas į Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo sąrašą (sąrašo Nr.541), pripažįstant, kad jis turi išskirtinę pasaulinę vertę istoriniu, meniniu, moksliniu, estetiniu, etnologiniu ir antropologiniu požiūriais, priklauso gyvų, besivystančių ir besikeičiančių istorinių miestų tipui ir atitinka šiuos UNESCO Pasaulio paveldo objektams nustatytus jų vertės kriterijus, nes yra:

9.1. unikalus kultūros tradicijos ir civilizacijos paliudijimas;

9.2. išskirtinis savo kultūros būdingos tradicinės gyvenvietės pavyzdys;

9.3. vieta, fiziškai ir dvasiškai susijusi su išskirtinės visuotinės reikšmės įvykiais, gyvomis tradicijomis, idėjomis, tikėjimais, meno kūriniais.

10. Senamiesčiui taip pat taikytini ir kiti UNESCO Pasaulio paveldo objektų kriterijai, nurodyti "Pasaulio paveldo konvencijos pritaikymo gairėse".

11. Senamiesčio apsaugos, priežiūros, naudojimo ir tvarkymo reikalavimus nustato šis Senamiesčio apsaugos reglamentas, o veiklos Senamiestyje sąlygos nustatomos Teritorijų planavimo dokumentais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Vilniaus apskrities viršininko įsakymais, Vilniaus miesto savivaldybės sprendimais ir kitais teisės aktais bei dokumentais, suderintais su šiuo Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytais reikalavimais.

IV. SENAMIESČIO SUDĖTIS, APIMTIS IR KITI APSKAITOS DUOMENYS

12. Senamiestis - tai daugelio amžių subrandinta unikali dvasinė bei fizinė visuma, kuri apima visus įmanomus istorijos ženklus, atsiradusius Vilniaus gamtinėje aplinkoje laikui bėgant ir liudijančius Vilnių kūrusių žmonių gyvenimą, veiklą bei pasiekimus. Senamiesčiui nustatyta ši kultūrinė vertė:

12.1. urbanistinė;

12.2. architektūrinė;

12.3. istorinė.

13. Senamiesčio pagrindiniai apskaitos duomenys pateikti Kultūros paveldo centro 1995 metais parengtame nekilnojamosios kultūros vertybės pagrindiniame dosjė (toliau - apskaitos dokumentas), kurį sudaro dvi bylos. Pirmoje byloje pateikiami pagrindiniai šios kultūros vertybės apskaitos duomenys ir teritorijos ribų planas, o antroje byloje (šio pagrindinio dosjė papildyme) nurodoma Senamiesčio - kultūros paminklo sudėtis ir apimtis, vertingos dalys ir elementai;

14. Šis Senamiesčio – kultūros paminklo apskaitos dokumentas saugomas Kultūros paveldo centre ir Kultūros vertybių apsaugos departamento Vilniaus teritoriniame padalinyje.

15. 1995-03-15 patvirtinta Senamiesčio – kultūros paminklo 359,5 ha teritorija..

16. Senamiesčio – kultūros paminklo sudėtis ir apimtis bei vertingos dalys ir elementai pateikiami šiose kartogramose:

16.1. gamtinio pagrindo bei dangų kartogramoje;

- 16.2. pasiūlymų Vilniaus vietiniam kultūros vertybių registru kartogramoje;
- 16.3. erdvinės struktūros kartogramoje;
- 16.4. urbanistinės struktūros kartogramoje;
- 16.5. planinės ir tūrinės struktūros kartogramoje.
- 17. Nustatytos šios Vilniaus senamiesčio sudėtinės dalys:
 - 17.1. gamtinis pagrindas (reljefas, hidrografija, želdynai ir želdiniai);
 - 17.2. urbanistinės struktūros elementai (gatvių tinklas, kvartalų struktūra, viešųjų erdvių struktūra);
 - 17.3. statiniai, statinių kompleksai ir ansambliai.
- 18. Senamiesčio – kultūros paminklo (kodas - U1P) – urbanizuotos vietos teritorija yra nekilnojamosios kultūros vertybės, archeologinės vietos – Senojo miesto vietos su priemiesčiais (kodas - A1610) teritorijoje.
- 19. Senamiesčio – kultūros paminklo teritorija supama Vilniaus miesto vietinės reikšmės urbanistikos paminklo (UV 70) – Vilniaus miesto centrinės dalies teritorijos ir jos apsauginių zonų.

V. SENAMIESČIO APSAUGOS TIKSLAI

- 20. Pagrindiniai Senamiesčio apsaugos tikslai yra:
 - 20.1. saugoti Lietuvos sostinės branduolį, kaip unikalų gamtos, istorijos bei meno paveldą, išsaugant jo istorines savybes, vertes ir autentiškumą, apsaugant ir išlaikant Senamiesčio dvasią, istorinę atmintį, tradicijas, charakterį;
 - 20.2. užtikrinti, kad vertės, dėl kurių Senamiestis įrašytas į Pasaulio kultūros paveldo sąrašą bei į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, būtų palaikomos autentiškos, sutvirtinamos, tinkamai atskleidžiamos, prieinamos visuomenei ir kad šio paveldo pilnatvė būtų perduota ateities kartoms.

VI. SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTO SUDĖTIS

- 21. Senamiesčio apsaugos reglamentą sudaro šešios dalys, išleidžiamos atskiriomis bylomis (knygomis):
 - 21.1. Bendroji dalis. Bendrosios nuostatos. Senamiesčio vertė. Senamiesčio sudėtis, apimtis ir kiti apskaitos duomenys. Senamiesčio apsaugos reglamento sudėtis;
 - 21.2. Pirmoji dalis. Bendrieji Senamiesčio apsaugos reikalavimai. Reguluojamos veiklos Senamiesčio teritorijoje;
 - 21.3. Antroji dalis. Specialūs apsaugos reikalavimai paskiroms istorinėms dalims (pirmoji senamiesčio zona - Vilniaus pilys; antroji senamiesčio zona - Istorinis Vilniaus branduolys; trečioji senamiesčio zona. Istoriniai priemiesčiai);
 - 21.4. Trečioji dalis. Reikalavimai paskiroms Senamiesčio istorinėms dalims (10 Senamiesčio teritorijos zonų), vidaus erdvėms ar jų sekoms saugoti, naudoti bei tvarkyti;
 - 21.5. Ketvirtoji dalis. Reikalavimai pavieniems objektams, jų sudėtinėms dalims bei kitoms Senamiesčio sudėtinėms dalims. Ši dalis yra nuolat papildoma, atsižvelgiant į pakitimus, nustatytus Senamiesčio monitoringo metu, realizavus konkrečių objektų tvarkymo darbus, parengus individualius statinių, statinių kompleksų ir ansamblių nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reglamentus, pakitus želdinių struktūrai;

21.6. Penktoji dalis. Pastoviai papildoma tiriant kultūrinį sluoksnį (A1610), parengus šios nekilnojamosios kultūros vertybės individualų apsaugos reglamentą, tiriant požemines statinių dalis, pastatų liekanas, kitus teritorijos elementus, nustačius jų kultūrinę vertę. Galutiniai duomenys naudojami antrosios - ketvirtosios dalių duomenų koregavimui.

22. Jei Senamiesčio apsaugos reglamento antroje - penktojoje dalyse nenurodyta kitaip, atitinkami objektai ir/ar elementai turi būti tvarkomi pagal Senamiesčio apsaugos reglamento pirmojoje dalyje nurodytus bendruosius Senamiesčio apsaugos reikalavimus.

VII. SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTO IR JUO NUSTATYTŲ REIKALAVIMŲ PATIKSLINIMAS, PAPILDYMAS ARBA KITOKS KEITIMAS

23. Senamiesčio apsaugos reglamentas arba atskiros jo dalys bei juo nustatyti atskiri reikalavimai patikslinami, papildomi arba kitaip keičiami Kultūros ministro įsakymu, Kultūros vertybių apsaugos departamento teikimu.

24. Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatyti reikalavimai gali būti keičiami tik siūlomus pakeitimus pagrindus teritorijų planavimo dokumentų, statinių projektų ar kitų panašių dokumentų rengimo metu atliktais esamos padėties analizės bei įvertinimo arba atliktų tyrimų duomenimis ir tik įvertinus, kaip siūlomi pakeitimai įtakos viso Senamiesčio ar atitinkamų jo sudėtinių dalių išsaugojimą.

25. Senamiesčio apsaugos reglamentas ir juo nustatyti reikalavimai papildomi, tikslinami arba kitaip keičiami visais atvejais:

25.1. kai keičiasi Senamiesčio - kultūros paminklo saugojimo sąlygos;

25.2. kai keičiasi Senamiesčio - kultūros paminklo ar jo sudėtinių dalių fizinė būklė;

25.3. kai nekilnojamųjų kultūros vertybių ar kitokių tyrimų metu nustatomi nauji kultūrinės vertės požymiai arba naujos kultūrinę vertę turinčios šio kultūros paminklo dalys ar elementai, arba nauji kultūros vertybių požymių turintys objektai Senamiesčio teritorijoje ar jo apsaugos zonose;

25.4. parengus archeologinės vietos A1610 – Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais nekilnojamosios kultūros vertybės individualų apsaugos reglamentą (šiuo metu nekilnojamosios kultūros vertybės A1610 tvarkymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimai nustatyti Tipiniame nekilnojamosios kultūros vertybės – archeologinės vietos apsaugos reglamente – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-01-31 nutarimo Nr.152 “Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo” priedas).

25.5. taip pat kitais šioje tvarkoje nenurodytais atvejais, kai numatomi pakeitimai užtikrins geresnę šio kultūros paminklo apsaugą.

VIII. VILNIAUS SENAMIESČIO APSAUGOS REGLAMENTO ĮGYVENDINIMAS

Informacijos apie Senamiesčio apsaugos reglamentą ir juo nustatytus reikalavimus skelbimas

26. Senamiesčio apsaugos reglamento bendroji ir pirmoji dalis skelbiama leidinyje “Valstybės žinios”, o šio reglamento II – V dalys saugomos Kultūros vertybių apsaugos departamente prie Kultūros ministerijos ir platinamos šio departamento direktoriaus nustatyta tvarka. Senamiesčio apsaugos reglamentas taip pat skelbiamas Kultūros vertybių apsaugos departamento interneto svetainėje.

27. Nekilnojamojo turto registre visų Vilniaus miesto senamiesčio seniūnijoje esančių statinių, patalpų bei kitų nekilnojamųjų daiktų duomenyse įregistruojamas juridinis faktas apie Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytus daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą suvaržymus, nurodant šį apsaugos reglamentą, Senamiesčio kodą Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre (U1P), Kultūros ministro įsakymo datą ir numerį bei "Valstybės žinių", kuriame skelbtas šis įsakymas, datą ir numerį.

28. Visuose ministerijų, kitų valstybės valdymo institucijų ir savivaldybių priimamuose aktuose, kurie gali turėti įtakos Senamiesčio saugojimui, taip pat teritorijų planavimo dokumentuose, statinių projektuose bei kituose veiklą Senamiestyje nustatančiuose dokumentuose turi būti nurodyti pagrindiniai Senamiesčio - kultūros paminklo apskaitos duomenys (pavadinimas, Registro kodas).

Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytų reikalavimų taikymas veiklą
reglamentuojančiuose dokumentuose

29. Senamiesčio apsaugos reglamentas, kaip pagrindinis Senamiesčio - kultūros paminklo priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygų nustatymo dokumentas, nurodomas sąlygose teritorijų planavimo dokumentams rengti bei savivaldybės išduodamame statinio projektavimo sąlygų sąvade.

30. Ministerijų, kitų valstybės valdymo institucijų ir savivaldybių priimamų aktų, kurie gali turėti įtakos Senamiesčio saugojimui, taip pat teritorijų planavimo dokumentų, statinių projektų bei kitų veiklą Senamiestyje nustatančių dokumentų, nuostatos ir/ar jais nustatomos veiklos Senamiestyje ir jo apsaugos zonose sąlygos neturi prieštarauti Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytiems reikalavimams.

31. Visi iki Senamiesčio apsaugos reglamento įsigaliojimo pradėti rengti aktų, projektų bei kitų veiklą Senamiestyje nustatančių dokumentų projektai turi būti peržiūrėti ir patikslinti, papildyti ar kitaip pakeisti taip, kad jų nuostatos bei jais nustatomos veiklos sąlygos neprieštarautų šiuo Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytiems reikalavimams.

32. Senamiesčio apsaugos reglamentui įsigaliojus, taip pat turi būti patikslinti, papildyti ar kitaip pakeisti visi šiuo Senamiesčio apsaugos reglamentu nustatytų reikalavimų neatitinkantys Vilniaus specialiuųjų ir detaliųjų planų bei Vilniaus miesto bendrojo plano sprendiniai.